

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærerutdanning	Høst 2021 Åpen
Forfatter(e): Fatima Nabavi	<p style="text-align: right;"><i>Fatima Nabavi</i></p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">signatur forfatter (e)</p>
Kandidatnummer(e): 1354	
Veileder(e): Kjersti Lønning Velde	
Fagansvarlig: Marianne Ree	
Tittel: Et inkluderende lekfelleskap i barnehagen Engelsk tittel: An inclusive play community in kindergarten	
Emneord: BBLBAC	Side tall: 31 + Vedlegg/annet: 2 Stavanger, 04.01.2022 dato/år 2021

Sammendrag

I denne oppgaven skal jeg gjennom teori og empiri vil belyse en problemstilling på "hvordan legger barnehagelærerne til rette for at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende lekfelleskap i barnehagen? - med vekt på barn med norsk som andre språk". Jeg har brukt kvalitativt metode og data er samlet gjennom intervju av barnehagelærere for å utvikle oppgaven og finne svar på problemstillingen.

Lek har en sentral plass i barnehagen og barnets utvikling. Det er gjennom samspill og lek med andre barn at barna stimulerer og utvikler deres språklige, sosiale og emosjonelle ferdigheter for å nevne noen. Derfor er det en grunnleggende nødvendighet at alle blir inkludert i lekfelleskap i barnehagen. Noen barn er tilbakeholdende og trenger støtte og veiledning for å delta i lek med andre barn av forskjellige årsaker. For flerspråklige barn er det enda mer vanskeligere. Synliggjøring og verdsettelse av mangfold i barnehagen og i gruppen er derfor prioritert. Det skaper god selvbilde hos flerspråklige barn og de får en stolthetsfølelse overfor sin egen kultur og bakgrunn. Det å jobbe med barnas språk utvikling og starte nye leker som inkluderer alle kan bidra til vennskap og relasjons bygging. Det skaper trygghet og tilhørighet hos flerspråklige barn. I tråd med dette har barnehagelærere ansvar for å synliggjøre og verdsette mangfold, legge til rette for et inkluderende lekfelleskap, stimulere til barnas språkutvikling og samarbeide med foreldre for å sikre for et meningsfull barnehage hverdag som fremmer utvikling og danning hos barna. Gjennom oppgaven vil jeg belyse hvordan barnehagelærere jobber med mangfold og et inkluderende lekfelleskap for flerspråklige barn. Jeg skal drøfte ulike funnene relatert til temaene flerkulturelt mangfold, inkluderende lekfelleskap, barnas språkutvikling og kommunikasjon og foreldresamarbeid.

For ord

I løpet av perioden med bacheloroppgave skrivingen har jeg tilegnet meg nye kunnskaper om hvordan inkluderings prosesser foregår når det gjelder lekfelleskap i en flerkulturelt barnehage. Jeg leste mye teori om temaet og var ivrig å komme i gang med intervjuene for å kunne drøfte teorien og det som skjer i praksis. Det har gitt meg nye kunnskaper og utvidet forståelse av temaet inkluderende lekfelleskap for flerspråklige barn i en barnehage og hvordan arbeider barnehagen for og tilrettelegger for.

Jeg vil takke mine to informanter som visste engasjement og interesse for min oppgave og temaet inkluderende lekfelleskap. Dere har gjennom deres erfaringer og kunnskaper bidratt til at jeg har fått bedre forståelse for problemstillingen. Uten dere hadde ikke denne bacheloroppgaven blitt til.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke min veileder Kjersti Lønning Velde for gode faglig råd og god veiledning. Gjennom veiledningen har du utfordret meg til å stille meg spørsmål og være støttende til det jeg har kommet.

Jeg vil også takke min mann og mine to barn som har vært veldig tålmodig og forståelsesfullt gjennom det tidskrevende arbeidet, og som har støttet og hjulpet meg hele veien.

Stavanger, 04.01.2022

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	6
1.1	Tema og problemstilling	6
1.2	Oppgavens oppbygging	6
2	Teori.....	7
2.1	Kulturelt mangfold og inkludering.....	7
2.2	Lekfelleskap	8
2.2.1	Interetnisk lek	9
2.2.2	Trygghet, tilhørighet, sosial kompetanse og vennskap.....	10
2.3	Flerspråklighet og kommunikasjon.....	11
2.4	Foreldresamarbeid	11
3	Metode.....	13
3.1	Valg av informanter	13
3.2	Intervju som metode	14
3.3	Validitet og reliabilitet	15
3.4	Etiske betraktninger.....	15
3.5	Transkribering og bearbeiding av data (analyse)	16
4	Empiri	17
4.1	Kulturelt mangfold og inkludering.....	17
4.2	Lekfelleskap	18
4.2.1	Trygghet, tilhørighet	18
4.3	Flerspråklighet og kommunikasjon.....	19
4.4	Foreldresamarbeid	20
5	Drøfting	21
5.1	Kulturelt mangfold og inkludering.....	21
5.2	lekfelleskap	21
5.2.1	Trygghet, tilhørighet	22
5.3	Flerspråklighet og kommunikasjon.....	22
5.4	Foreldresamarbeid	23
6	konklusjon	25
	Referanser.....	26
	Intervju guid	28
	Samtykkeerklæring.....	29

1 Innledning

Stadig flere minoritets språklige barn går i barnehage og utviklingen har en økende trend. I følge utdanningsdirektoratet defineres barn som minoritetsspråklige når barnet selv og begge foreldre har andre morsmål enn norsk, samisk eller engelsk. I 2020 gikk 85% av de minoritetsspråklige barn i barnehagen som er 6 % økning i forhold til 2016. Til sammenligning var det bare 38 % av minoritetsspråklige barn som gikk i barnehagen i 2001. Tallet økte til 61.8% i 2016 og 85 % i 2020 ifølge statistisk sentralbyrå (2017) og utdanningsdirektoratet (2020).

Dette viser at Norge er et flerkulturelt samfunn med en betydelig andel minoritetsbarn i barnehager. I følge rammeplanen (2017) skal barnehagene tilrettelegge for gode leke vilkår, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være et arena for barnas utvikling, læring, sosial og språksamhandling. Flere studier viser at det er utfordrende for barnehagene å ta vare på det språklige og kulturelle mangfoldet på en god måte slik at det gir barna gode lekemuligheter og utvikling (Utdanningsdepartementet 2017).

1.1 Tema og problemstilling

Språk er nøkkelen til kommunikasjon. Det å lære et nytt språk er alltid spennende, men også tidskrevende. Når jeg leste om antall minoritetsspråklige barn i barnehagen så ble jeg veldig nysgjerrig på hvordan samhandling og kommunikasjon fungerer mellom de norsk og minoritetsspråklige barn i aktiviteter. Er språket til stor hinder når de er sammen og utvikler vennskap, eller klarer de seg fint med kroppsspråket. Hva slags praksiser har barnehagene og hvordan tilrettelegger barnehagelærere at alle blir inkludert i gruppen. Temaet har fanget min oppmerksomhet og jeg ble mer og mer nysgjerrig på problemstillingen. Bachelor oppgaven var en fin mulighet å undersøke og forske mer på dette feltet og derfor valget falt på følgende problemstilling: «*Hvordan legger barnehagelærerne til rette for at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende lekfellesskap i barnehagen? - med vekt på barn med norsk som andre språk?*».

1.2 Oppgavens oppbygging

Denne bacheloroppgaven er delt i 6 kapitler. Jeg har startet med en innledning og begrunnet oppgavens tematikk i første kapittel. Kapittel 2 handler om teoretiske tilnærming til problemstillingen og kapittel 3 beskriver prosessen som jeg har brukt for å samle inn empiriske data for oppgaven. Funnene fra empiriske data er presentert i kapittel 4 og drøftet og analysert i lys av teorien i kapittel 5. Oppgaven avsluttes med en avslutningskapittel i kapittel 6.

2 Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere relevante teorier som setter lys på problemstillingen min. Her vil jeg belyse deltakelse av barn med norsk som andre språk i leken, samt barnehagens ansvar når det gjelder tilrettelegging for lek felleskap.

I tillegg til styringsdokumenter som rammepalen er det hovedsakelig brukt faglitteratur knyttet til flerspråklighet, mangfold og like muligheter for alle barn i barnehagen. Faglitteraturen er valgt basert på temaet lekfelleskap med fokus på flerspråklige barn. Derfor har jeg valgt å dele dette kapitlet i 4 hovedkategorier og disse er kulturelt mangfold og inkludering, lekfelleskap, flerspråklighet og kommunikasjon, og foreldresamarbeid.

2.1 Kulturelt mangfold og inkludering

I følge (Gjervan, Andersen & Bleka, 2006, s. 27) stammer begrepet mangfold fra det engelske ordet diversity som omhandler ulikhet, forskjellighet, heterogenitet og noe som er uensartet. Mangfold i barnehagen forstås fra ulike dimensjoner som barnas kjønn, språk, kultur, seksualitet, funksjonalitet og alder og er et resultat av kulturelle, sosiale og historiske prosesser (Spernes & Hatlem, 2019, s. 67). Mangfold i barnehagen gjenspeiler mangfoldet i samfunnet og når det gjelder mangfold av nasjonalitet, religion, kultur og språk i samfunnet så endres det med tiden, spesielt på grunn av at folk flytter over landegrensene. Derfor er det viktig at barnehagen er forberedt og åpen for disse endringene gjennom å skape forståelse for forskjellighet og barnas ulikhet (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 34). Når det gjelder begrepet kultur kan dette ha ulike betydning og benyttes i forskjellige sammenhenger. Kultur kommer til synet gjennom mat, litteratur, kunst, klær, normer og verdier. Spernes og Hatlem beskriver at kultur kan forstås gjennom en del ytre og indre kjennetegn som kleskoder, matvaner, holdninger og verdier. Kultur på samme måte som mangfold er ikke en statisk tilstand, men endres kontinuerlig gjennom flytting, reiser, innvandring, og også gjennom kommunikasjon og sosialisering både i samfunnet og med familien (Spernes & Hatlem, 2019, s. 105).

Hoved fokuset i denne oppgaven er flerkulturelle mangfold, nærmere bestemt flerspråklighet i barnehagen. Et flerkulturelt samfunn kan beskrives som at befolkningen i samfunnet har bakgrunn fra ulike språk, religioner og kulturer. Basert på denne definisjonen, Norge er og har alltid vært et flerkulturelt samfunn siden befolkningen har vært sammensatt av ulike folkegrupper. Denne sammensetningen av befolkningen har et økende trend med økt innvandring i de seinere årene (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 19). Høigård (2019) hevder at det er flere mennesker i verden som er flerspråklig enn enspråklig som underbygger denne påstanden av økende flerkulturell og flerspråklighet i samfunnet. Det kan videre tolkes som at det er mange barn som ikke snakker samme språk hjemme og ute i samfunnet generelt. Videre sier

Høigård at vi skal unngå å bruke begreper som minoriteter og majoriteter fordi det skaper skille mellom barn. Det skal heller brukes begreper som flerspråklig som er mer nøytralt og spesielt når barnehagens arbeid handler om inkludering, likestilling og felleskap (Høigård, 2019, s. 139). Derfor skal jeg bruke begrepet flerspråklig i denne oppgaven når jeg refererer til minoritetsspråklige barn.

Rammeplanen presiserer også at mangfold skal synligjøres og verdsettes og barnehagene skal tilrettelegge på slik at barna får oppleve og at det finnes mange måter å tenke på (kunnskap departementet, 2017, s.9). Det betyr at barnehagen skal være åpen og tilrettelegge for og øke sin forståelse for barnas ulikheter. Rammeplanen presiserer videre at barn skal behandles som individer, legesituasjoner og andre aktiviteter skal tilpasses deretter slik at alle barn føler seg inkludert, være i bevegelse og sosial samhandling, og oppleve motivasjon og mestring ut i fra egne forutsetninger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 31).

Inkludering handler om å gjøre noe med helheten slik at alle kan finne en naturlig plass der. Det er en strategi eller en måte å jobbe på for å tilrettelegge forholdene i forhold til barns funksjonsevne og ha som mål at de fysiske miljøene skal være tilgjengelige og aktivitetene skal passe for flest mulig (Sjøvik, 2014, s 41). Inkludering handler også om å respektere og verdsette mangfold uansett hvilken kulturelle og språklige bakgrunn eller etnisitet mennesket har. Barnehagene skal være inkluderende felleskap for det enkelte barnet og at alle barn, uansett bakgrunn, og funksjonsnivå skal bli inkludert i miljøet og det skal bli tilrettelagt for barn med særlig behov (Sjøvik, 2014, s 41). Sjøvik presiserer videre at tilrettelegging av forholdene etter barnas behov kan gi positive effekt på det pedagogiske miljøet i barnehagen som videre kan bidra til å øke positiviteten rundt det å være annerledes.

2.2 Lekfelleskap

Lek er barnas måte å lære på og de fortolker virkeligheten og prøver ut ulike roller gjennom lek. Gjennom leken glemmer de det som skjer utenfor og går i en annen verden (Sjøvik, 2014, s 234). Men hva er lek og hvordan kan vi definere leken? Lek er et vidt begrep som inneholder mye og kan tolkes på forskjellige måter. Jean Piaget (1962) er en av teoretikerne som omtaler lek som assimilasjon og med det mener han at barnet tilpasser omgivelsene og erfaringene til allerede eksisterende struktur (Sjøvik, 2014, s 235). Joseph Levy (1978) er opptatt av lekens kvalitet og han har visse kriterier som skal oppfylles for at aktiviteten skal være en lek (Sjøvik, 2014, s 235). Han er på samme måte som Piaget opptatt av hva som skiller lek fra andre aktiviteter. De fleste forskere og blant annet (Eriksson, 1968; Johnson et.al.,2005; Vygotsky, 1982) er lite opptatt av skillelinjen mellom lek og andre aktiviteter, men vektlegger mest på lekens funksjon (Sjøvik, 2014, s 235). I følge Hoven & Mørland (Sjøvik, 2014) er det nesten umulig å forenes om en definisjon for begrepet lek og de presiserer videre at det viktigste er å høre barnas egne stemmer og hva de definerer som lek slik at de kan påvirke sin egen barnehage hverdag som videre fører til bedre motivasjon

hos dem. For at barnehagelærer kunne tilrettelegge for et godt lekemiljø for alle barn i barnehagen skal de være bevisst på hva som skiller lek og andre aktiviteter. Moyles (1996) presiserer at det er nødvendig med en felles forståelse om skillelinjen mellom lek og andre aktiviteter for å kunne drøfte barns lek eller leke vansker i faglig og tverrfaglig sammenhenger (Sjøvik, 2014, s 235).

Barnehagelærerens rolle og kompetanse er veldig viktig for å skape et godt lekemiljø for alle barn i barnehagen. Hoven & Mørland (Sjøvik, 2014) poengterer at kvaliteten på lek i stor grad er avhengig av barnehagepersonalets holdninger og kompetanse på lek (Sjøvik, 2014, s 244). I følge Greta Skaus (2011) skal barnehagelærere ha teoretiske kunnskap om hva lek er, og kunne omsette og bruke de teoretiske kunnskapene i praktiske arbeid i barnehagen både med den enkelte barn og i barnegrupper. I tillegg til disse, vektlegger Skaus veldig mye på personlig kompetanse som er avgjørende hvordan man observerer situasjoner og arbeider med lek ut i fra den enkelte barns og barnegrupper forutsetninger (Sjøvik, 2014, s 244).

Ifølge utdanningsdirektoratet (2018) har personalet ansvar for å bidra til å tilrettelegge for en mest mulig inkluderende leke situasjon slik at barn som av ulike årsaker faller utenfor blir inkludert. Slike årsaker blant annet kan være kommunikasjonsferdigheter.

Rammeplanen sier (Udir, 2017, s. 20) at barnehagens samfunnsmandat med samarbeid fra foreldre er, å ivareta og tilrettelegge for gode vilkår for lek, vennskap, og barnas egen kultur. Leken skal være et arena for utvikling og læring og for sosial og språklig samhandling.

2.2.1 Interetnisk lek

Denne bachelor oppgaven handler om lekfelleskap med fokus på barn med flerspråklige bakgrunn og derfor interetnisk lek er et hovedtema i denne problemstillingen. I følge Zachrisen (2015, s. 11), handler dette om lek mellom barn med ulike etniske bakgrunn. Det vil si at når barn med forskjellige morsmål leker sammen er det interetniske lek som foregår. Det kan være barn med etniske norsk bakgrunn som leker med barn med pakistansk bakgrunn. I slike sammenhenger har barna forskjellige språk og derfor må finne andre måter å kommunisere på når de leker sammen siden det kan hende at de ikke forstår hverandre gjennom verbal kommunikasjon. Zachrisen (2015, s. 43) går gjennom en del forskninger som er gjort rundt interetnisk lek i land som England, Sverige og Danmark og det viser at barn ofte søker sammen og leker med barn de har felles referanser med. Slike referanser kan være etniske opphav, felles språk, kjønn og alder. Zachrisen nevner blant annet Bundgaard og Gulløv (2008) sine studier i to danske flerkulturelle barnehager som bekrefter dette (Zachrisen, 2015, s. 43). Clawson (2002) har gjennom studier funnet ut at barn med “felles morsmål og av samme kjønn har tendenser til å søke mot hverandre i ubunden leksituasjoner”. Språk barrieren blir synlige og en utfordring i den sosiale “late som om” leken når

interetnisk lek foregår (Zachrisen, 2015, s. 44). Det vil si at språkbarrieren er til hinder for barna å utføre rollelek da de ikke kan gjennomføre leken gjennom verbalkommunikasjon. Det fører videre til at rammene rundt leken ikke kan avklares og roller og regler defineres og deles. Zachrisen viser også til en forskningsgruppe som har funnet ut at lek mellom barn med forskjellige språk varer kortere og det skjer mindre verbal kommunikasjon gjennom leken. Forskningsgruppa mener at dette har med barns emosjonelle trygghet å gjøre. Denne tryggheten forsvinner når barna har forskjellige morsmål og plattform. Ferruh Øzalp (2005) mener at denne felles plattformen og referanserammen kan brukes av barna til å forhandle om leken og på den måten rette fokuset mot lekes tema (Zachrisen, 2015, s. 44 - 45).

Blant faktorene som påvirker barnas valg av lekekamerater nevner også studiene at forhold som lekform, og voksenes involvering i leken kan påvirke hvordan grupper dannes og vennskap relasjoner bygges. Derfor er personalets kunnskap og forståelse om interetnisk lek kjempe viktig for å lykkes med å skape et arena for vennskap og felles lek på tvers av språklige og kulturelle skiller (Zachrisen, 2015, s. 44).

2.2.2 Trygghet, tilhørighet, sosial kompetanse og vennskap

Trygghet, tilhørighet, sosialkompetanse og vennskap er et spennende og viktig aspekt knyttet til problemstillingen «*Hvordan legger barnehagelærerne til rette for at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende lekfellesskap i barnehagen? - med vekt på barn med norsk som andre språk?*». Moe og Valseth hevder at barn for det meste liker å være sammen med andre barn og utvikler seg sammen med dem. I en barnehage perspektiv er de ofte med og leker med jevnaldrende barn og det vil gi dem tilhørighet i gruppen og miljøet (Sjøvik, 2014, s 357). Likevel er det ikke et selvfølge at barn som er med i fellesskapet er aktive deltakere og deltar aktiv i leken. Karianne Franck beskriver at barnehagepersonalet skal fungere som brobyggere, støtte og tilrettelegge for barns lek slik at de knytter vennskap med andre barn i gruppen og holder det ved like. Utviklingen av et godt selvilde og trygghet er et viktig grunnlag for vennsapsrelasjoner og sosial kontakt. Disse egenskapene er ikke noe som er medfødt, men utvikles kontinuerlig gjennom samspill og relasjoner med andre (Sjøvik, 2014, s 357). I følge barnehageloven (Kunnskapsdepartementet, 2010) skal barnehagen gi barn muligheter for lek og meningsfylte aktiviteter og opplevelser i trygge omgivelser. Barnehagen skal blant annet ta hensyn til barnas etniske og kulturelle bakgrunn og formidle verdier og kultur som gir barna rom for egen kulturskaping og bidrar til at alle barn får oppleve glede, kompetanse og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap (Kunnskap departementet, 2010). Det er derfor viktig å tenke på trygghet, tilhørighet, sosialkompetanse og vennskap i inkluderingsprosessen.

2.3 Flerspråklighet og kommunikasjon

Det er mange måter å være flerspråklig på. Det kan være barn som vokser opp i en familie der det snakkes to eller flere språk hverdag. Da lærer barna to språk parallelt. Det kan være barn der de har lært grunnleggende ferdigheter i et språk før de begynner å lære et nytt språk. Et godt utviklet førstespråk er en grunnleggende forutsetning for å lære et nytt språk. Det første språket barn lærer er ofte morsmålet, men begrepet morsmål kan defineres på mange måter. Det kan være det språket man har lært først, det språket en kan best eller bruker mest, og eller det språket man identifiserer seg med (Spernes & Hatlem, 2019, s. 117-119).

Det som er viktig å presisere er at barn skal støttes og oppfordres til å bruke sitt morsmål samtidig som de utvikler det norske språket. Det er flere forskere som har funnet ut at det å lære morsmålet hjelper til å lære det andre språket. Vygotsky og hans medarbeidere funnet ut at utviklingen av det første og det andre språket påvirker hverandre gjensidig. Cummins (1984) har utviklet en teoretisk modell som kalles isfjellmetaforen på norsk. I modellen sammenlikner han de to språket man lærer med et isfjell med to topper over vannoverflaten hvor begge toppene har den samme grunnflaten. Det vil si at språkene barn lærer har samme fundament (Spernes & Hatlem, 2019, s. 121-125).

Rammeplanen (2017) vektlegger også at personalet i barnehagen skal: «Bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnets norsk/samiskspråklig kompetanse». De skal få god språkstimulering gjennom å aktivt delta i lek og aktiviteter som fremmer språkutvikling (kunnskapsdepartementet, 2017, s.24).

Det er nære sammenheng mellom språklige kompetansen til barna og deres evne og mulighet til kontakt og samspill med andre. Det er en av de viktigste forutsetningene for at barn skal kunne utvikle sosiale kontakt og delta aktivt i lek med andre barn. Det betyr at for de aller fleste barn er språket nøkkelen til et godt samspill med andre barn. Barn må kunne språket for å leke med andre og samtidig er det gjennom leken de lærer språket (Kibsgaard og Husby, 2014, s.15). Sara Smilansky (1968) er en kjent lekeforsker hos barn og hun har vært veldig opptatt av sosial rollelek som hun kalte «sosiodramatisk lek». Det innebærer at to eller flere barn deltar i leken hvor det foregår språklige kommunikasjon mellom dem som er relatert til handlingen i leken. Smilansky mente at visse ferdigheter er sentrale for å kunne delta og komme inn i leken. Hun nevner blant annet kommunikasjon og språk som viktige i denne sammenheng. Samtidig presiserer hun at leken er den beste arenaen for å lære disse ferdighetene (Sjøvik, 2014, s 241).

2.4 Foreldresamarbeid

I følge rammeplanen og barneloven er det foreldre som har hovedansvaret for barnas oppdragelse og danning og barnehagen skal legge til rette for god samarbeid og forståelse for å ivareta barnas behov for lek

og omsorg slik at det fører til læring og danning (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 28). Det presiseres videre at “barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldre.

Foreldresamarbeidet skal skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 28).

Karianne Frank og Vibeke Glaser hevder det er av uvurderlig betydning å ha et godt tillitsforhold til foreldre og bruke deres kompetanse rundt barnet. Foreldre spiller en viktig rolle for barns utvikling og trivsel i barnehagen og derfor er det viktig at foreldre til barn og barnehagepersonalet har tett dialog (Sjøvik, 2014, s 310). Barnehage personalet skal arbeide for å bli kjent med foreldres tanker om barna for så å tilrettelegge barnehage hverdagen slik at foreldre opplever at deres perspektiver blir i varetatt (Gjervan, Andersen & Bleka, 2006, s. 88). Personalet skal være bevist på at foreldre har muligheter å komme med sine tanker og synspunkter om barna sine, sikre for at de blir hørt og møtt med positivitet, engasjement, respekt og kunnskap når de beskriver situasjonen. Foreldre skal føle seg som de viktigste personene rundt barnet og de skal respekteres selv om de har forskjellige meninger og forståelse om barnet enn barnehagepersonalet siden de opplever barnet sitt i andre sammenhenger og situasjoner. Miljøet er forskjellige og derfor kan det føre til at barn leker bedre eller dårligere hjemme enn det de gjør i barnehagen (Sjøvik, 2014, s 310).

3 Metode

I dette kapittelet skal jeg legge frem mine metodiske valg for oppgaven. Metode er en "road map" eller redskap som hjelper oss med å undersøke, og samle inn data til undersøkelsen eller forskningen vår. Det forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe oss kunnskap. Sosiologen Vilhelm Albert (1985) sier at "metode er et fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap og et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder" (Dalland, 2021, s. 53-54).

Vi skiller mellom kvantitativ og kvalitativ metode. De kvantitative metodene gir oss muligheten å samle inn målbare data og derfor har vi muligheten å bruke innsamlede data til å beregne eksakte svar og lager statistikk. Kvalitative metodene gir oss muligheten å samle inn data som går mest på mening og opplevelser som ikke kan tall festes eller måles. Begge metodene hjelper oss å få en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan samfunnets enkelt mennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dalland, 2021, s. 54).

Jeg har valgt å bruke kvalitativt metode da den gir best mulighet å besvare på problemstillingen.

Tabell 1 – demografisk informasjon om informantene

Navn	Kjønn	Arbeidserfaring	Stilling	Barnegrupper
Informant 1	Kvinne	15 år i barnehage	Pedagogiskleder	3-6
Informant 2	Kvinne	12 år totalt. 6 år i nåværende barnehage	Pedagogiskleder	3-6

3.1 Valg av informanter

I følge (Miles & Huberman, 1984; Patton, 1990) valg av informanter i kvalitativt undersøkelser skal ikke baseres på representativiteten, men heller at det er strategisk hensiktsmessig i forhold til problemstillingen. Det finnes mange måter å sette sammen strategisk utvalg på (Christofferssen & Johannessen, 2012, s. 50-51; Dalland, 2021, s. 79). Derfor tok jeg en strategisk valg når jeg skulle velge informanter til problemstillingen min. Strategiske valg av informanter betyr at man velger personer som man tror har noe å si om problemstillingen man vil vite mer om (Dalland, 2021, s. 59-61). Basert på det valgte jeg å intervjuer to barnehagelærere som jobber i to forskjellige barnehager og som har lang erfaring som pedagoger. Jeg så barnehagelærere som mer relevant å velge som informanter fremfor barnehagemedarbeidere fordi de har det overordne ansvaret i avdelingen og det er de som sitter på alle informasjon om barna og kan begrunne

valgene som er tatt. Jeg hadde ikke noe relasjon til barnehagelærere fra før, men jeg kjente til begge barnehagene. Jeg skal ikke utdype det mer av hensyn til taushetsplikt og anonymitet av informantene.

3.2 Intervju som metode

Intervjue kan enkelt beskrives som en samtale mellom mennesker om et tema av felles interesse og som intervjueren vil finne ut intervjupersonens meninger og forståelse om temaet slik at det fører til kunnskap. Steinar Kvale & Svend Brinkmann (2015, s.18) sier at “hvis du vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt, hvorfor ikke spørre dem?”. Videre presiserer de at intervjueren og intervjupersonen er sammen om å produsere kunnskap og det er i denne relasjonen at intervjukunnskapen produseres. I forskningsintervju er det viktig at innsamlede data kan generaliseres slik at det forteller oss noe om helheten i det man forsker på. Intervjuet har som formål å forstå innholdet og meningen i det som blir sagt og tar hensyn til måten det sies på. Samtidig skal intervju personen registrere og tolke stemmebruk, mimikk og andre kroppslige uttrykk. Det er måten man oppfatter og forstår, tar vare på og tolker svarene som er avgjørende om innsamlede data er til å stole på (Dalland, 2021, s. 65-71). I følge (Johannesen, Christoffersen, 2012) blir virkeligheten omgjort til data når virkeligheten observeres og på en eller annen måte blir registrert. De presiserer videre at data kan ha mange forskjellige former. I forskning brukes begrepet empiri som betyr forsøk eller prøve og grunnlaget for empiriske utsagn er systematisk erfaring om virkeligheten. Det må presiseres at empiri er ikke selve virkeligheten, men en representasjon av virkeligheten. Det at hvor nøyaktig data representerer virkeligheten er avhengig av hvor omfattende er data grunnlaget. Virkeligheten er veldig kompleks og omfattende og umulig å fange alt, men forskning er den beste og pålitelige måten for å skaffe oss kunnskap om virkeligheten (Johannesen & Christoffersen, 2012, s. 21-22).

Som forberedelse til intervjuene hadde jeg en overordnet intervju guid som utgangspunkt og som ble godkjent av min veileder. Viktigheten og fordelene av å ha forberedt og tenkt gjennom temaet og spørsmålene man skal stille, samt rekkefølgen og spørsmålene er noe Christofferssen & Johannessen (2012) belyser. Det kan være en fordel at alle intervjupersonene får samme spørsmål som kan føre til at intervjuet er konsentrert og fokusert rundt temaet og samtidig blir analyse arbeidet mindre tidskrevende og enklere å sammenligne svarene selv om det tar bort litt av fleksibiliteten (Christofferssen & Johannessen, 2012, s. 79).

Selv om jeg har brukt strukturert intervju som metode var jeg bevisst på å komme med oppfølgende spørsmål der det var uklarheter rundt svaret. Jeg var også bevisst på mine tolkninger av det som ble sagt og måten de ble sagt på og derfor var jeg opptatt av å registrere både det som ble sagt og måten det ble sagt på (Dalland, 2021).

3.3 Validitet og reliabilitet

I følge Christoffersen & Johannessen (2012, s.22-24) og Dalland (2021) handler validitet om forskningens gyldighet i forhold til problemstillingen. Det vil si at mine funn er gyldig for de to intervju barnehagene, men i hvor stor grad kan de generaliseres og er gjeldende for andre barnehager? Reliabilitet handler om troverdigheten av data, det vil si om forskningen og data innsamlingen er utført på en tillitsvekkende måte. Det handler også om hvordan data bearbeides videre, tolkes og analyseres (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.22-24).

Det er en liten forskningsoppgave der bare to barnehagelærere har blitt intervjuet og derfor slike datainnsamlinger med så få informanter har sine begrensninger. Likevel en god forberedelse og planlegging til intervjuene kan gi gode peke pin i forhold til problemstillingen. Dalland (2021) sier at i et forskningsintervju er det intervjueren som er instrumentet og det er spørsmålene fra intervjueren som setter grunnlaget for svarene man får. Videre er det veldig viktig at data som samles, oppfattes og forstås på en ryddig og tillitsfullmåte.

Funnene fra intervjuene viser at det er en god del likhetstrekk mellom de to barnehagene når det gjelder lekfelleskap med vekt på flerkulturelle barn og hvordan disse barnehagen tilrettelegger for det. Disse likhetstrekkene er ganske interessant som kan gi et peke pin på forholdene i andre barnehager generelt.

3.4 Etiske betraktninger

(Nerdrum 1998) beskriver at forskere skal ta hensyn til informantenes rett til selv bestemmelse, at forskeren respekterer informantenes private liv og unngå situasjoner som kan føre til skade (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41). På dette grunnlaget, før jeg skulle intervjuet informantene fikk de levert et info skriv fra universitetet i Stavanger som beskrev deres rettigheter som informanter. De har også fått informasjon at alt som kommer frem under intervjuet er anonymisert og kommer ikke frem i noen som helst sammenheng uten deres samtykke. Det er bare meg som sitter på denne informasjonen. De har også blitt informert at deltakelsen er frivillig og at de kunne trekke seg når som helst og at de ikke trengte svare på temaer som er vanskelig for dem eller er en belastning for dem (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41 - 42). Før selve intervjuet skrev de under på samtykke skjemaet (vedlegg 2) som innebar at de var informert om hva undersøkelsen brukes til og deres rettigheter.

3.5 Transkribering og bearbeiding av data (analyse)

En viktig del av intervjuet er transkribering som betyr å bearbeide og skrive ned det som blir sagt under intervjuet ord for ord. Transkribering er en krevende prosess hvor intervjueren skal både stille spørsmål, holde fokus på svaret og måten svaret blir gitt på. Samtidig skal intervjueren notere alle svarene i detaljer for å ikke miste viktige informasjon (Dalland, 2021, s. 95). Dalland skriver videre at å transkribere gir muligheten å gjenoppleve intervjuet på et senere tidspunkt, men poengterer at “når spørsmål og svar blir til tekster, mister vi noe”, fordi observasjoner som mimikk og kroppsspråk kommer ikke med i tekstene. “Det kan minne om barndommens strandlek der vi fyller hendene med sand, kaster den opp i været, snur hendene og forsøker å fange mest mulig av den fallende sanden” (Dalland, 2021, s. 95).

For å få mest mulig detaljer fra intervjuene og sikre at viktige informasjon ikke forsvinner har jeg notert ned alle svarene i denne empiriske undersøkelsen. Disse notatene er grunnlaget til forskningsdata for problemstillingen min. Under intervjuet ble det brukt intervju guiden som besto av 20 spørsmål innenfor kategoriene flerkulturelt mangfold, lekfelleskap og kommunikasjon, flerspråklighet og inkludering og foreldre samarbeid. Under intervjuene brukte jeg et notisbok med en rød og en blå farge pen for å notere svarene. Den røde pennen ble brukt når informantene virket usikre på ting og store bokstaver med rød farge når de la vekt på noe. Blå pennen ble brukt ellers. Jeg strekte under utsagnene som jeg mente var relevant og viktig for problemstillingen min og utdypet det mer gjennom diskusjon og flere spørsmål. Etterpå leste jeg gjennom svarene mens de ble renskrevet i to Word filer sammen med intervju guiden.

4 Empiri

I dette kapitlet skal jeg presentere de mest relevante funnene for problemstillingen min som ble presentert i første kapittel i oppgaven: «*Hvordan legger barnehagelærerne til rette for at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende lekfellesskap i barnehagen? - med vekt på barn med norsk som andre språk?*». Jeg har valgt å kategorisere funnene mine i de fire hovedkategoriene kulturelt mangfold og inkludering, lekfellesskap, flerspråklighet og kommunikasjon, og foreldresamarbeid.

4.1 Kulturelt mangfold og inkludering

Her skal jeg presensenteret svarene jeg fikk fra begge informantene, altså pedagogiske ledere om hvilken tilnærming har barnehagepersonalet til begrepet kulturelt mangfold.

Informant 1 mener at personalet i barnehagen skal respektere at vi er “ulike” og viser interesse for ulikhet og lærer av andre kulturer. De skal synliggjøre og tilrettelegge for slik at barna får oppleve, lære og bli kjent med andre kulturer. Personale skal planlegge og bruke tid både med den enkelte og barna i grupper om ulike kulturer. Barna lærers at vi er like verdifulle og alle verdsettes og respekteres selv om er ulike, vokser opp i forskjellige familier, har forskjellige tro om noen har og tenker annerledes. På spørsmål om hva informanten legger til i begrepet inkluderende fellesskap vektlegger hun på ordet “tilhørighet” slik at alle har en følelse at de tilhører gruppen i avdelingen. Alle barna skal kjenne på at det er gøy og hyggelig å komme i barnehagen. Videre fastslår hun at det er viktig at barna har venner og at de er likt både av voksne og barna. De skal føle at de betyr noe for gruppen som igjen forsterker deres selvbildet.

Informant 2 forteller at barnehagen skal jobbe for at personalet setter seg inn i ulike kulturer representert i barnehagen og skal legge til rette for at barna blir kjent med de ulike kulturene. Hensikten med det er at både personalet og barna blir flinkere og kjent med mangfold og lære å respektere andre selv om de ser ut og snakker annerledes og gjør ting på en annen måte enn det vi vant til. I forhold til begrepet inkluderende fellesskap legger informanten til at alle skal føle seg inkludert uansett hvor forskjellige vi er og hvilken kultur vi har. Det vil si at de skal ha en følelse av tilhørighet. Videre mener hun at det er viktig at det skapes en forståelse blant barna at alle skal aksepteres, respekteres og inkluderes i leker og aktiviteter selv om vi er ulike.

Ut i fra tilbakemeldingene fra informantene tyder det på at synliggjøring og verdsetting av barnas kulturelle bakgrunn og ulikheter i barnehagen er den viktigste faktoren som barnehagelærere trenger å tilrettelegge for inkludering av flerspråklige barn i lek og i grupper. Det skal også tilrettelegges for et miljø slik at

flerspråklige barn føler seg som en del av felleskapet og at de bidrar og betyr noe for gruppen på samme måte som andre barn

4.2 Lekfelleskap

Her vil jeg legge frem svarene jeg fikk når det gjelder de pedagogiske ledernes beskrivelse av lekfelleskap på tvers av språkene i barnehagen. Først ble informantene spurt om deres forståelse av begrepet inkluderende lekfelleskap. Informant 1 sier at det betyr at alle skal ha en plass i gruppen og i leken der barna føler seg inkludert og ivaretatt. Alle barna skal bli likt og spurt om å delta i leker og aktiviteter. Tilslutt vektlegger hun at det er viktig å tenke på tilhørighet. Informant 2 har liknende opplevelse som informant 1 og sier at det er viktig at alle får lov å være med og får deltatt i leken.

Videre spurte jeg informantene om de opplever om at alle barna blir inkludert i leken. Informant 1 har en opplevelse at alle barna blir inkludert i noen leker, og at det er ingen barn i barnehagen som ikke leker med andre barn i løpet av en dag. Det vi ser at ingen barn går hele dagen i barnehagen uten at de har deltatt i en eller flere lek med andre barn. Likevel presiserer hun at det kan hende at noen barn er ikke med i noen leker. Grunnen kan være at det ikke er riktig tidspunkt å komme inn i leken, eller at alle barn blir ikke inkludert i alle type leker. Da mener hun at det er viktig at voksne er observante og er tilstede slik at de kan være tilstøtte og sørge for at alle blir inkludert i leken. De snakker ofte og alltid med barna om viktigheten av felleskapet, at alle skal få leke med og at det ikke er lov å utestenge noen. Informant 2 har en oppfatning at ikke alle barna blir inkludert i leken og at de observerer at det er noen barn som faller utenfor. Da er det viktig at personalet er tilstede og støtter til. Personalet snakker ofte med og veileder både barnet som ikke er inkludert og de andre barna om viktigheten at alle blir inkludert. De jobber for å bygge gode relasjoner mellom barna og i noen tilfeller starter de en ny lek med barnet som faller utenfor leke gruppen. Da er det slik at flere barn kommer til og deltar i leken. Det fører til at barn bygger relasjoner til hverandre og hjelper til å skape et inkluderende felleskap. Informanten sier videre at de har stort fokus på sosial kompetanse heving hos barna som ikke blir inkludert i leken og forståelse av lekekoder gjennom samlinger og aktiviteter.

Tiltros for litt forskjellige opplevelser og barns inkludering i lek er det et fellestrekk mellom informantene at personalets rolle er veldig viktig, og gjennom forskjellige tiltak jobber de aktivt for å fremme et inkluderende felleskap i gruppen.

4.2.1 Trygghet, tilhørighet

En av de mange interessante funnene i denne oppgaven er viktigheten av begrepene trygghet og tilhørighet i lekfelleskapet og betydningen av disse for en vellykket inkludering prosess. Det var ikke stilt noen direkte spørsmål til informantene relatert til disse begrepene, men likevel vektla informantene mye på disse

begrepene når de svarte på spørsmål om inkluderende lekfelleskap. Det forteller oss hvor viktig disse begrepene er i inkluderingsprosessen. Her skal jeg beskrive noen av utsagnene til informantene som kom frem under intervjuene.

Informant 1 forteller at de først og fremst er opptatt av trygghet og tilhørighet og at de prøver å lage en tryggbase for barna for å tilrettelegge for inkludering og lekfelleskap.

Informant 2 sier, som nevnt tidligere at de lager lekegrupper for barn som ikke blir inkludert i leken. Da kommer flere barn til og deltar i leken. Det fører til at barn bygger relasjoner og vennskap og samtidig stimulerer språk og sosialkompetansen. Videre har barnehagen sosiale samlinger som de jobber med å stimulere sosialkompetansen til barna. Informanten mener at sosialkompetanse er essensielt for for å kunne bygge gode relasjoner og vennskap med andre barn. Det på sin side skaper trygge barn og barna får en følelse av felleskap.

4.3 Flerspråklighet og kommunikasjon

Informant 1 mener at det foregår mange gode samspill og leker på tvers av forskjellige kultur og språk i barnehagen og at personalet prøver å skape muligheter for at barna får seg venner og lekekamerater slik at alle blir inkludert. Likevel presiserer hun at barnets kulturelle bakgrunn og språkferdigheter har påvirkning på deres samspill i lek med de andre barna i barnehagen. Hun opplever at hvis barnets norske språk er ikke ferdig utviklet så er det vanskelig å komme inn i leken. De har forskjellige forståelse og erfaringer med ulike begreper som kan føre til misforståelser eller at de ikke forstår hverandre i det heletatt. Informanten nevner spesielt rollelek som krevende for flerspråklige barn som ikke har gode norske ferdigheter og det fører til at de ikke kan kommunisere eller argumentere i leken. Informanten forteller videre at de har forskjellige tiltak for språkstimulering for flerspråklige barn i forhold til behovet. Det er tre flerspråklige barn som har språkgruppe og et annet flerspråklig barn som får språkstøtte både under lek og samspill med andre barn og gjennom individuell språktrening. Individuelle språktreningen skjer i samspill med lek eller spill.

Informant 2 opplever ikke at flerspråklige barn ikke blir inkludert i leken. Hun opplever at de leker godt sammen med de andre barna og blir inkludert. Det faktum at det er få flerspråklige barn i barnehagen har noe å si for hennes erfaringer og opplevelser. Videre har hun samme oppfattelse som informant 1 at det er språk forståelsen som påvirker barnas samspill mest i leken. Hun nevner på samme måte som informant 1 at det er rolleleker som krever gode språkferdigheter og det er vanskelig å henge med i lekens løp. Videre opplever hun at det er norsk språklige barn som føler selvsikkerhet, tar styringen, delegerer roller, snakker høyere og bestemmer mest i leken. Flerspråklige barn er mer usikre, snakker lavere og er roligere. I forbindelse med at et ungarsk barn skal begynne i barnehagen i januar har de tilrettelagt slik at barnet og

moren kommer på besøk i en periode. For anledningen har de laget visuelle leke bilder der de får hjelp av moren å sette ord på lekene på morsmålet til barnet, samtidig som personalet repeterer det norske ordet. Da blir barnet både kjent med leken og samtidig får stimulert språket.

Vi ser at begge barnehagene har liknende opplevelser om hva som er krevende for flerspråklige barn å få delta og bli inkludert i leken. De har også et fellestrekk at begge barnehagene jobber aktivt og har liknende tiltak for å løfte barnas språkferdigheter som videre kan brukes i inkluderingsprosessen.

4.4 Foreldresamarbeid

Informant 1 samarbeider aktivt og har kontinuerlig dialog med foreldre i forbindelse med tilrettelegging for at flerspråklige barn blir inkludert i leken. De har positivt og godt tillitsforhold til foreldre og hører nøye på hva foreldre kommer med og tar dem på alvor. For eksempel bruker de informasjonen fra foreldre til å skaffe seg mer om barnets hjemmemiljø, hva er barnet vant med og liker, eller rett og slett hva er barnets tryggebase. Det kan også være ting som barnet ikke forteller i barnehagen men forteller det hjemme eller motsatt. Disse informasjonene blir utvekslet og videre brukt for tilrettelegging i barnets deltakelse i daglige aktiviteter og i lekegrupper.

I forbindelse med inkludering av flerspråklige barn i leker mener informant 2 at barnehagen tar sikte på at både foreldre og personale oppfatter hvor viktig det er med utveksling av informasjon når det gjelder barnet. Barnehagepersonalet informerer foreldre om barnehagens arbeid daglig gjennom datasystemet Mykid og “garderobe diskusjonene” når foreldre leverer eller henter barna. De beskriver hva barnet har gjort i løpet av dagen og forteller om samlinger og aktiviteter. Fra foreldres side kommer de med informasjon om barnets hjemmemiljø, hva liker barnet og hva de leker med. Kommunikasjon med flerspråklige barns foreldre fungerer godt så langt siden de snakker godt engelsk i tilfelle de ikke snakker godt nok norsk. For eksempel er det et barn som skal begynne i januar som ikke snakker norsk eller engelsk. Foreldre snakker engelsk i tillegg til morsmålet som er Ungarsk. Nå har barnehagen tilrettelagt slik at barnet og mora kommer på besøk i barnehagen på torsdagene og fredagene frem til januar slik at de blir kjent med rutinene til barnehagen. Mor brukes som et binde led mellom barnet og barnehagen siden hun kan kommunisere med både barnet på morsmål og barnehagepersonalet på engelsk. Barnehagen på sin side har laget visuelle bilder av leker i barnehagen som mor sier hva det heter på ungarsk, mens barnehagepersonalet sier ordet på norsk. Målet er at både mor og barnet blir kjent med barnehagens rutiner og skal føle seg trygt, samtidig som barnet tilegner seg kunnskap om både det norske språket og morsmålet.

5 Drøfting

I dette kapitlet skal jeg drøfte de empiriske funne i lys av teorien som er presentert i kapittel 2 i oppgaven. Med utgangspunktet i barnehagelærerens rolle i møte med flerspråklige barn i lekfelleskap vil drøftingsdelen bli delt opp i 4 deler. Jeg vil rette søkelyset mot sentrale funnene i oppgaven i en rekkefølge av inkluderende mangfold, lekfelleskap, språk og kommunikasjon og foreldresamarbeid.

5.1 Kulturelt mangfold og inkludering

En rød tråd gjennom oppgaven er at begge barnehagene arbeider kontinuerlig for å skape et inkluderende felleskap. Det gjør de gjennom å skape forståelse for mangfold og barnas kulturelle bakgrunn i barnehagen. Som informant 1 forteller at barna læres å at vi er likeverdifulle og at alle verdsettes og respekteres selv om vi er ulike. Eller når informant 2 sier at de jobber med at personalet setter seg inn i ulike kulturer og barna læres om de forskjellige kulturene med den hensikt at vi lærer å respektere hverandre selv om vi er ulike. Dette er i tråd med de teoretiske materiale som sier at barnehagene skal skape forståelse for barnas ulikhet og forskjellighet som igjen bidrar til barnas inkludering og videre læring og utvikling (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 34). I teoridelen kapittel 2.1 kulturelt mangfold, skrev jeg også noe om barnehagens ansvar for å synliggjøre og verdsette barnas ulikheter og refererte til rammeplanen. Jeg skrev også hvor viktig det er at barna behandles som individer og leke situasjoner og aktiviteter skal tilpasses deretter. Det kom frem under intervjuene at begge barnehagene jobber for å skape forståelse blant barna slik at de verdsetter og respekterer hverandre selv om de er ulike, har forskjellige bakgrunn og kommer fra forskjellige miljøer. Informantene mener at synliggjøring og verdsetting av flerkulturelle barns bakgrunn skaper positive selvfølelse, trygghet og tilhørighet som er i tråd med barnehagens oppgaver beskrevet i kapittel 2.1. I tillegg kom det også frem at barnehagene har individuelle tiltak, blant annet samlinger for å heve sosial kompetansen og språkferdighetene hos den enkelte barnet som de mener er viktig og nødvendig for inkluderings prosessen.

5.2 lekfelleskap

Informantene er samstemte om viktigheten av barns deltakelse i lek med andre barn og er opptatt av å tilrettelegge for, slik at alle barna blir inkludert og har et meningsfullt leke hverdag. Dette er i tråd med barnehagens oppgaver presisert i rammeplanen som sier at barnehagen har ansvar for å ivareta og tilrettelegge for god leke vilkår som fører til utvikling, læring og sosial og språklig samhandling (Udir, 2017, s. 20).

Gjennom teoretiske materiale har jeg fått opplyst at barnehagelærere skal skape og tilrettelegge for et godt lekemiljø. Jeg har også skrevet at det er avhengig av barnehagelærerens kunnskaper om lek, hvordan disse kunnskapene brukes og ikke minst hvordan de observerer situasjoner og arbeider med lek ut i fra både den enkelte barns og barnegrupper forutsetninger (Sjøvik, 2014, s 244; utdanningsdirektoratet, 2018). Dette er noe Zachrisen også legger stor vekt på når hun beskriver personalets kunnskap og forståelse i interetniske lek sammenhenger (Zachrisen, 2015, s. 44). Når det gjelder informantene så er begge klare over sine roller som barnehagelærere når det gjelder inkludering i lek. De mener at barnehagelærere skal være observante i leker, støtter til og sørger for at alle er aktive deltakere. Videre tolker jeg det som om de har de teoretiske kunnskapene som er nødvendig og kan bruke disse i praksis når informant 2 forteller at de starter nye leker med barn som ikke blir inkludert og at nye barn deltar i leken etterhvert. Det vil si at de kan tolke situasjoner når det gjelder aktiv deltakelse i lek, og kan tilrettelegge både fra individers og gruppens forutsetninger.

5.2.1 Trygghet, tilhørighet

Gjennom intervjuene kommer det klart frem at begge informantene er opptatt å sikre trygghet og tilhørighet for en vellykket inkludering sprosset. Informant 1 la vekt på begrepene tilhørighet og trygghet og mente at barnehagen jobber for å lage en tryggbase for barna lekfelleskap og inkludering. Informant 2, som nevnt tidligere sa at de starter nye leker for barn som ikke blir inkludert eller er aktive deltakere i leken av forskjellige årsaker. Hun mente at det hjelper barna å bygge vennskap og relasjoner med andre barn som fører til at barna blir trygge på seg selv, deltar aktiv i leker og føler seg en del av felleskapet. Som teoretiske grunnlag for dette vil starte med Moe og Valseth som hevder at når barn liker å leke med barn, og i barnehage sammenheng leker de med andre jevnaldrende barn og det gir dem tilhørighet i gruppen. Videre sier Karianne Franck at barnehagepersonalet skal være brobyggere, støtte og tilrettelegge for barns lek slik at de knytter vennskap med andre barn i gruppen og holder det ved like. Hun hevder at godt selvbilde og trygghet er viktige for vennskap relasjoner og sosial kontakt, og disse egenskapene bearbeides gjennom samspill med andre (Sjøvik, 2014, s 357).

5.3 Flerspråklighet og kommunikasjon

Kommunikasjons og språkferdigheter er et annet viktig området når det gjelder lekfelleskap i flerkulturelt perspektiv, det vil si når det foregår interetniske leker. Begge informantene er enige om at både språkferdigheter og kultur forskjeller er en hindring for flerspråklige barn å delta aktivt i leker. Informantene presiserer videre at barna likevel leker sammen selv om de ikke kan kommunisere språklig. Da tar de i bruk kroppsspråk for å gjøre seg forstått av de andre barna som er med i leken. Likevel kommer språklige hindringer til synet når de leker rolleleker som krever gode språkferdigheter. Zachrisen (2015)

deler samme tankegang i sin bok og hevder at språkbarrieren hindrer barna i å opprettholde og videreføre leken fordi de ikke får avklart regler og roller, altså rammene rundt leken. Hun hevder videre at slike lek ofte er kortvarige og det har med barnas emosjonelle trygghet å gjøre. Denne tryggheten forsvinner når de ikke kan kommunisere språklig (Zachrisen, 2015, s. 44 - 45).

Kibsgaard og Husby er av samme oppfatning som Zachrisen og mener at det er nære sammenheng mellom barnas språkferdigheter og deres evne og mulighet til aktiv deltakelse i lek og samspill med andre barn (Kibsgaard og Husby, 2014, s.15). Sara Smilansky (1968) har også blitt nevnt i teoridelen hvor hun er veldig opptatt av «sosiale rollelek» der hun presiserer at i slike lek foregår språklige kommunikasjon som er relatert til leken (Sjøvik, 2014, s 241). Hvis barna ikke evner å kommunisere språklig så blir leken kortvarig eller ødelagt.

Rammeplanen (2017) vektlegger også at personalet i barnehagen skal: «Bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnets norsk/samiskspråklig kompetanse». De skal få god språkstimulering gjennom å aktivt delta i lek og aktiviteter som fremmer språkutvikling (kunnskapsdepartementet, 2017, s.24).

En av flere interessante arbeidsmetoder i møte med barns språk stimulering jeg har samlet under intervju er å gi barn mulighet til å komme på besøk i barnehagen før de starter. Informant 2 forteller at et barn og moren fikk mulighet å komme på besøk en periode før barnet begynner i barnehagen. Informanten mener at de prøver å lage en tryggbase for barnet slik at hun føler seg tryggere når hun starter. Samtidig bruker de visuelle bilder av leker der hun lærer både den norske og Ungarske (morsmålet hennes) ordene for leker. Det skjer i samarbeid mellom barnehagelærere og moren, og det hjelper til at hun både stimulerer og får bedre språk forståelse. Dette er i tråd med rammeplanen som sier at barnehagen skal støtte flerspråklige barn med å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnets norsk språk kompetanse.

5.4 Foreldresamarbeid

I følge Kariann Franck og Vibeke Glaser er det av uvurderlig betydning å ha et godt tillitsforhold til foreldre og bruke deres kompetanse rundt barnet. Det skal være tett dialog mellom personalet og foreldre for barns utvikling og trivsel i barnehagen (Sjøvik, 2014, s 310). I sammenheng med dette mener Gjervan, Andersen & Bleka (2006, s. 88) at barnehagelærere skal tilegne seg kjennskap til foreldres tanker om barna og deretter tilrettelegger for slik at foreldre opplever at deres tankegang og perspektiver blir i varetatt. Som barnehagens ansvar presiserer kunnskap departement i Rammeplanen (2017) at det skal legges til rette for god dialog og kommunikasjon med foreldre og at de i samarbeid skal ivareta barnas behov for lek og omsorg slik at det fører til lek og danning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 28).

Gjennom intervjuene med informantene opplever jeg at de deler samme mening og har rutiner som legger mye vekt på kommunikasjon med foreldre. Det er av vesentlig betydning når de arbeider med å tilrettelegge for barnas inkludering, læring og dannelsesprosesser. Informant 1 mener at de samarbeider kontinuerlig med foreldre og bruker deres kunnskap om barnets hjemmemiljø, for eksempel hva barnet liker eller er vant med. Disse informasjonene blir videre brukt for en tilpasset tilrettelegging for hver enkelt barn. Informant 2 er av samme oppfatning og drar frem viktigheten av “daglig garderobe” kommunikasjon mellom foreldre og personalet og videre bruk av disse informasjonene for tilrettelegging. Videre sier hun at det prøver å skape et gjensidig forståelse mellom personale og foreldre når det gjelder barnet. De bygger trygghet og tillit hos flerspråklige foreldre gjennom å invitere barnet med foreldre på besøk i barnehagen for å leke og skaffe seg forståelse og erfaring av rutinene og arbeidet som foregår i barnehagen som ble nevnt tidligere i kapittel 5.3 flerspråklighet og kommunikasjon.

6 konklusjon

I denne oppgaven forsøkte jeg å finne svar på hvordan barnehagelærere tilrettelegger for et inkluderende lek felleskap med vekt på flerspråklige barn. De to intervjuene jeg gjennomførte viser at dagens barnehagepersonalet er positive til mangfoldet og at de er opptatt av å tilrettelegge på en best mulig måte for inkludering av flerspråklige barn. Jeg er klar over at resultatene er basert på få intervju personer og derfor kan være mangelfulle i forhold til arbeidsmetodene og situasjonen i andre barnehager. Likevel, har studien gitt meg gode svar og indikasjoner på mange spørsmål jeg hadde relatert til denne problemstillingen når jeg begynte med oppgaven. Det har også gitt meg gode ideer og inspirasjon som jeg kan benytte videre i yrkes karrieren min.

Ut fra empirien og drøfting kan jeg trekke frem at barnehagelærers kompetanse spiller en viktig rolle i arbeidet med inkluderingsprosessen av flerspråklige barn i lekfelleskap. I møte med barna trenger vi å skape tillit, tilhørighet og trygghet og samtidig være tilstede for barna der de trenger støtte for å leke og samhandle med andre barna. Sagt på en annen måte, være støttende stillaset barnet trenger. For å få dette til skal barnehagelærere ha kunnskap om barnas kulturelle bakgrunn, familie situasjonen til barna og deres tradisjoner, samt egne og barnehagens forutsetninger. Gjennom oppgaven fikk jeg inntrykk at barnas språklige kommunikasjons ferdigheter er et annet viktig aspekt i inkluderende lekfelleskap prosesser. Spesielt gjennom drøftingen kom det frem at tilrettelegging og verdsettelse av barns morsmål og samtidig å aktivt fremme og utvikle barnets norsk kunnskaper er essensielt i denne prosessen.

Når det gjelder foreldresamarbeidet så tenker jeg at det skal være basert på tillit og at det skapes et trygt miljø hvor synspunkter fra foreldre tas imot på en forståelsesfullt og respektfullt måte. Kontinuerlig og god kommunikasjon med foreldre er nøkkelordet for å få dette til. Både det teoretiske grunnlaget og funnene fra empiriske data i oppgaven forteller oss at en god kommunikasjon med foreldre innebærer også at foreldre får informasjon om barnehagens arbeid og at valgene som er tatt begrunnes. Dette fører til at foreldrenes tillit til personalet øker og at de føler seg tryggere på tiltakene som er satt i gang.

Hvis jeg skulle arbeidet videre med dette temaet ville jeg tatt for meg observasjon som metode i interetniske leker hvor jeg kan observere barns samhandling. Det gir meg muligheten å se problemstillingen fra en annen vinkel og nye øyner. Deretter skal jeg sammenligne funnene med arbeidet som er gjort i denne oppgaven.

Referanser

- Gjervan, M., Andersen, C. E. & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2. utg). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Gjervan, M., Andersen, C., E., og Bleka, M. (2006). *Se mangfold –perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving*. (7. Utgave, 2. opplag). Oslo: Gyldendal akademisk
- Christoffersen, L., Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærer utdanningene*. (1. Utgave). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og arbeid*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling - muntlig og skriftlig* (4. utg). Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, A., Mjør, I. og Hoel, T. (2009). *Temahefte om språkmiljø og språkstimulering I barnehagen*. Oslo: KD
- Høigård, A. (2006). *Barns språkutvikling – muntlig og skriftlig*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget. Hentet fra: Barns språkutvikling : muntlig og skriftlig (nb.no)
- Spernes, K. & Hatlem, M. (2019). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse. Teoretiske og praktiske perspektiver*. (2. utgave). Oslo: Gyldendal akademisk
- Kibsgaard, S. & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet (2017). *Barns trivsel – voksenes ansvar*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/7-Barns-samspill-og-lek/>

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Barnehageloven. (2010). *Lov om barnehagens formål og innhold*. Ikrafttredelse: 01.08.2010. Hentet fra URL: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2010-06-18-827>

Statistisk sentralbyrå (2017). *Andel barn i barnehage øker fortsatt*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/andel-barn-i-barnehage-oket-fortsatt>

Intervju guid

Bakgrunn

- Hvor lenge har du jobbet i barnehagen?
- Hvilken aldersgruppe jobber du med?
- Hvor mange avdelinger har barnehagen?
- Er det barn med norsk som andre språk i avdelingen du jobber i?
- Hvor mange ulike etnisiteter er representert?

Flerkulturelt mangfold og inkludering

- Hvilken tilnærming opplever du at personalet har til mangfold?
- Hva legger du i ordet inkluderende fellesskap?

Inkluderende lekfellesskap

- Hva legger du i ordet et inkluderende lekfellesskap i barnehagen?
- Opplever du at alle barna blir inkludert i lek?
- Hva tenker du er viktig for at alle skal bli inkludert i lekfellesskapet?
- Opplever du at barnets kulturelle bakgrunn påvirker barnets lek og vennskap i barnehagen? Beskriv

Flerspråklighet og kommunikasjon

- Hvordan vil du beskrive samspillet i lek mellom barn med norsk som andrespråk og barn med norsk som førstespråk på din avdeling?
- Observerer dere barna med norsk som andre språk om de deltar aktiv i leken?
- Opplever du at det er utfordringer knyttet til å inkludere barn med norsk som andre språk i leken?
- Hva er det som eventuelt hindrer at barn med norsk som andre språk blir inkludert i leken tenker du?
- Har dere ekstra tiltak med tanke på å inkludere barn med andrespråk i leken? Hvorfor/hvorfor ikke?

Foreldresamarbeid

- Hva legger du i et godt foreldresamarbeid?
- Hva tenker du foreldresamarbeid har å si for barns inkludering i barnehagen? Beskriv

Avsluttende spørsmål

- Er det noe annet som er viktig i denne sammenheng som vi ikke har snakket om?
- Er det noe annet du tenker er viktig i et inkluderende lekfellesskap som vi ikke har snakket om?

Samtykkeerklæring

Vil du delta I Forskningsprosjektet Hverdagspraksiser?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmerlek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene forprosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (¼ studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevetspørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lovå gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

¹ <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningssentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennomspørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spore tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon i barnehagen
- å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)